

ZORG SLAAT SLUIPENDERWIJS OM IN VERWAARLOZING

Over ouderenmishandeling

Stel je voor: een ouder echtpaar is al vijftig jaar bij elkaar. Zij hebben lief en leed gedeeld. De man probeert voor zijn inmiddels dementerende vrouw te zorgen, maar vindt het moeilijk haar ziekte te begrijpen. Hij is oververmoeid. Als hij boodschappen gaat doen, bindt hij haar vast in huis, om de situatie te beheersen. Soms geeft hij haar te veel medicatie zodat ze lang slaapt en hij wat kan rusten. Externe hulp wordt buiten de deur gehouden, immers problemen zijn er om zelf opgelost te worden.

Ouderenmishandeling is binnen een afhankelijkheidsrelatie iets doen, of juist niet doen, waardoor een ouder persoon lichamelijk, psychisch en/of materiële schade lijdt. Dat lijkt een heldere definitie, maar is soms lastig te normeren. Met name ontspoorde mantelzorg, zoals in het voorgaande voorbeeld, is soms lastig zo te noemen. In veel gevallen is er sprake van twee slachtoffers, zowel aan slachtoffer als pleger kant.

Vaak begint ouderenmishandeling klein: iemand stevig beetpakken als deze niet luistert; toenemende onthouding van zorg en aandacht; of boodschappen doen van andermans huishoudgeld. Met een blauwe plek, een onverzorgd uiterlijk of onverklaarbare geldopnames tot gevolg. Dit kunnen allemaal signalen zijn van ouderenmishandeling.

Maar de voornaamste vraag is, hoe komt dat zo? Gaat het om bewuste handelingen? Of is er sprake van een ongeluk, misschien een stuk overbelasting of onmacht waardoor goede zorg sluipenderwijs omslaat in verkeerde behandeling?

Wilsbekwaamheid

In tegenstelling tot ontspoorde mantelzorg, is bij financieel misbruik van ouderen, de intentie vaak evidenter. Iemand steelt of verkoopt zonder toestemming eigendommen, maakt onbevoegd gebruik van een pinpas of zet een oudere onder druk om het testament te veranderen. Hierdoor kan de oudere in fikse financiële problemen raken.

Een centraal begrip hierbij is wilsbekwaamheid. Met andere woorden: Is de oudere (nog) in staat om zelfstandig verstandige keuzes te maken ten aanzien van zijn of haar financiële, fysieke of mentale welzijn? Iedereen is wilsbekwaam, tenzij een deskundig arts heeft vastgesteld dat iemand dat niet meer is. De vraag is dan, in hoeverre heeft een zoon of een mantelzorger het recht om te bepalen voor de oudere wat wel of niet goed voor

hem is? Hebben verzorgers daar iets in af te dwingen? Ouderen hebben recht op zelfbeschikking, zelfs als ze voor zorg afhankelijk zijn van anderen.

Als een oudere wilsbekwaam is verklaard, kunnen er beschermingsmaatregelen opgelegd worden. Feitelijk betekent het, dat iemand anders de zakelijke, persoonlijke en/of belangen in het kader van zorg, welzijn en behandeling van de oudere behartigt. Soms maken mensen misbruik van die bevoegdheid, door beslissingen te nemen die enkel in het voordeel zijn van henzelf, ten koste van de oudere.

Hand boven het hoofd

Zelfs als de oudere wilsbekwaam is en beseft dat er sprake is van misbruik of mishandeling, kan hij/zij er voor kiezen om het huiselijk geweld te verbergen. Zij willen familieruzies voorkomen, maken de afweging dat zij het contact belangrijker vinden dan het misbruik, of kunnen vanuit schuldgevoel over zaken in het verleden geweld en uitbuiting (langer) toestaan. Handelingen en gedrag – zeker waar plegers familie zijn – worden gebagatelliseerd of voor lief genomen. Het eigen welzijn wordt achterop gesteld.

Vaak begint ouderenmishandeling klein: **iemand stevig beetpakken als deze niet luistert; toenemende onthouding van zorg en aandacht; of boodschappen doen van andermans huishoudgeld.**

Daarnaast kan er angst zijn voor mogelijke consequenties, op het moment dat ze tegen het misbruik in zouden gaan. Fysieke onveiligheid, isolatie en eenzaamheid liggen (gevoelsmatig) op de loer.

Om in de latere levensfase geconfronteerd te worden met geweld of verwaarlozing maakt kwetsbaar en geeft veel verborgen leed. Veel ouderen hebben niet geleerd om hulp te vragen en bovendien is hun netwerk vaak klein. Het gevolg is dat signalen uitblijven en zorg en hulp niet ingezet worden.

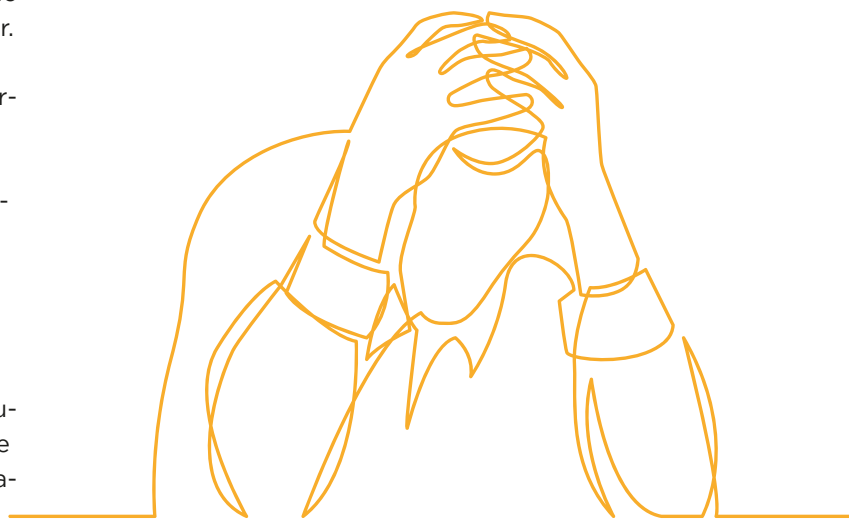
Gezamenlijke inzet

Juist daarom is het belangrijk dat signalen van ouderenmishandeling worden gemeld. De meldcode helpt bij signaleren door professionals. In de Lokale Alliantie wordt kennis over financieel misbruik gebundeld, waardoor o.a. banken en bewindvoerders elkaar beter kunnen vinden in de aanpak van financieel misbruik. In diverse gemeenten zijn dementieconsulenten en/of casemanagers ouderenzorg aangesteld, of is de zorg ondergebracht bij een plaatselijke ouderenzorgorganisatie.

Veilig Thuis kan via de Officier van Justitie een aanvraag doen voor curatele, bewindvoering of mentorschap wanneer er sprake blijkt van financieel misbruik of ter voorkoming daarvan. Naast het lokaal team en de politie, zijn ook de huisarts, de praktijkondersteuner ouderen (POH-er), thuiszorg en vrijwilligers belangrijke "ogen" in de dagelijkse leefomgeving van de oudere. Zij kunnen signalen van ouderenmishandeling oppikken en bespreekbaar maken. Met de directbetrokkene(n) en, indien nodig, ook met Veilig Thuis.

Veilig Thuis beoordeelt – in samenwerking met partners – dergelijke signalen en situaties en maakt een inschatting van de veiligheidssituatie. Er wordt gekeken naar wat er nodig is in de situatie voor de betrokkene(n), zodat het weer veilig wordt. Vaak is dat ook voor de vermoedelijk 'pleger' of mantelzorger een enorme opluchting.

Als het om kinderen gaat zijn we doorgaans heel beschermend, maar ook ouderen eindigen in veel gevallen in eenzelfde soort afhankelijke positie waarin zij kwetsbaar zijn voor geweld, verwaarlozing en misbruik. Ook zij hebben onze inzet nodig.

Veel ouderen hebben niet geleerd om hulp te vragen en bovendien is hun netwerk vaak klein. Het gevolg is:

signalen blijven uit en zorg en hulp worden niet ingezet.

